

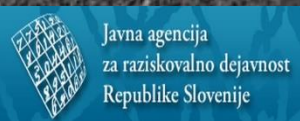
Znanost
na
cesti
in
ZRC SAZU

Atrij ZRC
24. marec 2018 ob 19h

Pesticidi- kemikalije za zatiranje škodljivcev

Prim. dr. Lucija Perharič, Slovensko toksikološko društvo
Jernejka Drolec, RTV Slovenija

Kaj so pesticidi?

- Kemikalije, naravne in umetne, ki jih uporabljamo za zatiranje škodljivcev oz. nadležnih organizmov.
- Algicidi
- Akaracidi
- Dezinficienski
- Fungicidi
- Herbicidi
- Insekticidi
- Moluskicidi

Z vidika nadzora in upravljanja s tveganjem

Fitofarmacevtska sredstva

Uredba št. 1107/2009

- v kmetijstvu
- ob cestah, železnicah
- po dvoriščih

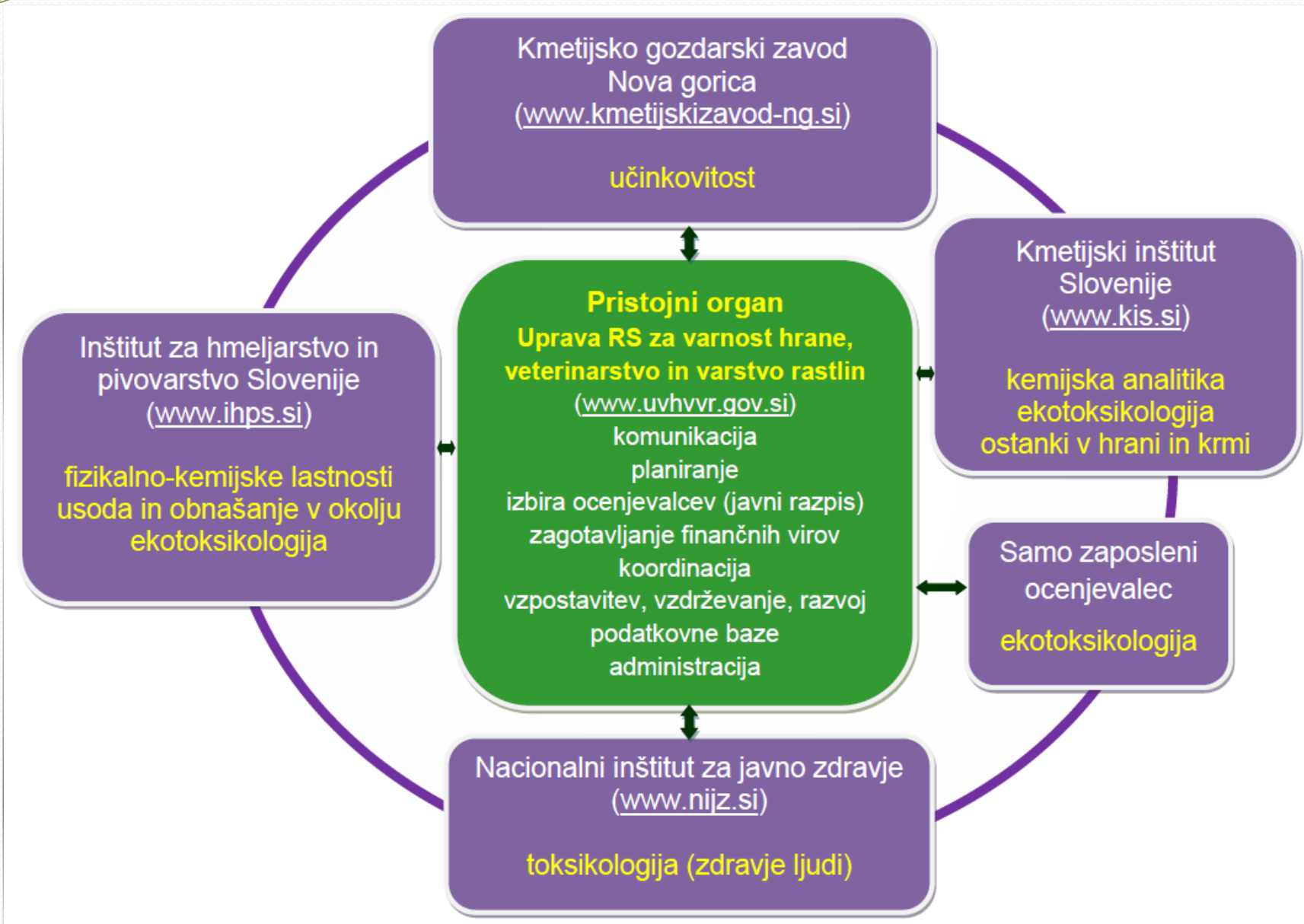
Biocidi

Uredba št. 528/2012

- Gradbeni materiali
- Sredstva za zaščito lesa
- Barvila
- Pohištvo
- Tekstil (športna oblačila)
- Pohištvo
- Embalaža
- Sredstva za osebno higieno in kozmetika

Potek ocenjevanja FFS

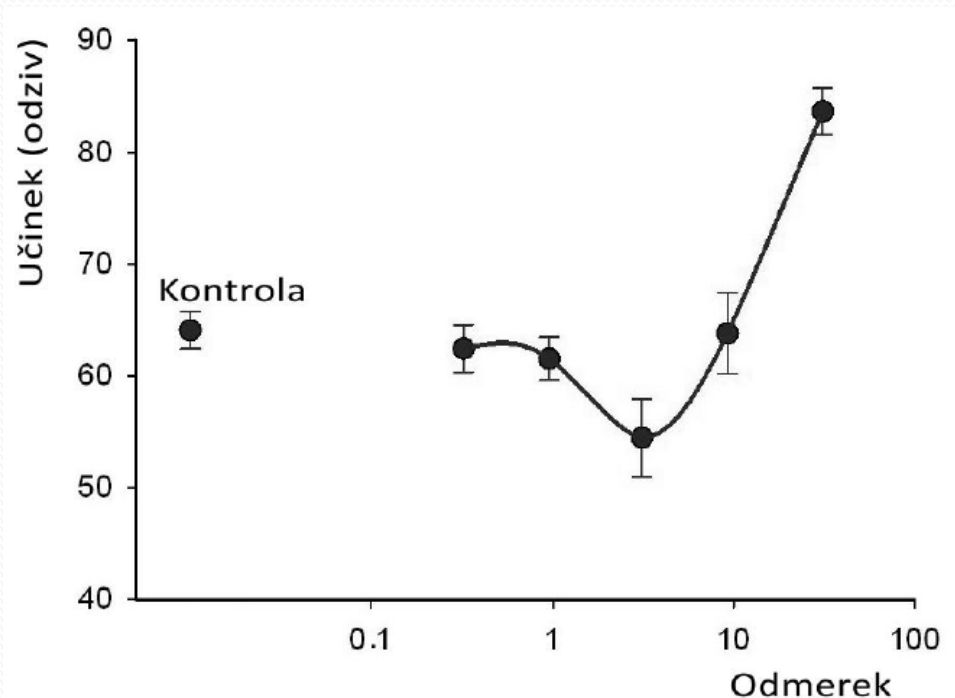
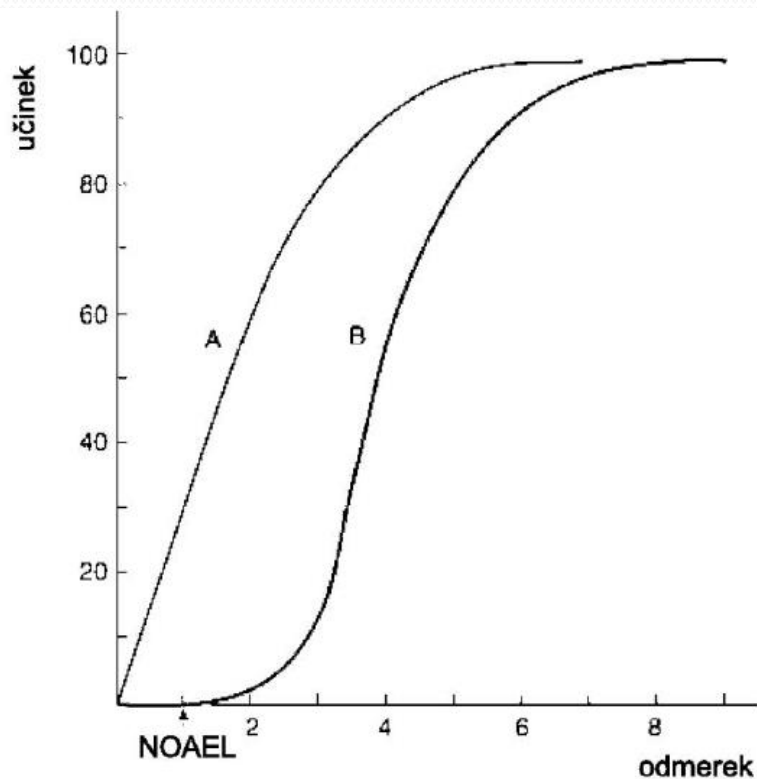

Ocena tveganja

- Nevarnost (strupenost) x izpostavljenost
- Izpostavljenost < referenčnih odmerkov
- Varnost za ljudi, druge organizme in okolje pri predvideni uporabi

Ocena nevarnosti

- Ugotovitev nevarnosti
- Karakterizacija nevarnosti

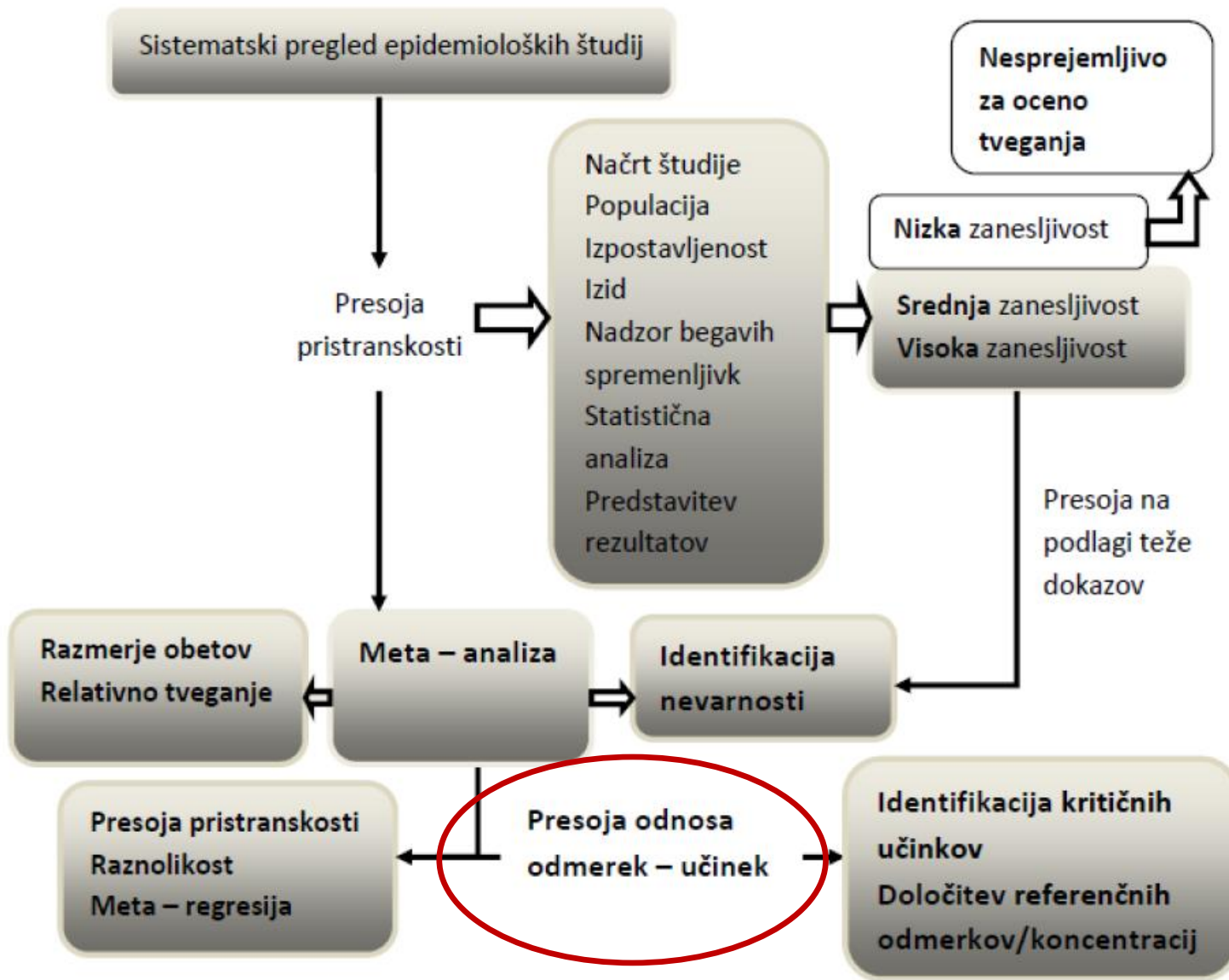

Teža dokazov - Klimischevi kriteriji

A Systematic Approach for Evaluating the Quality of Experimental Toxicological and Ecotoxicological Data¹

H.-J. KLIMISCH,² M. ANDREAE, AND U. TILLMANN

- ▶ **Zanesljivost** - kvaliteta podatkov glede na standardizirano metodologijo, jasnost in verodostojnost prikaza rezultatov
- ▶ **Bistvenost (tehtnost)** – obseg prikladnosti podatkov in testov za določeno identifikacijo nevarnosti ali karakterizacijo tveganja
- ▶ **Primernost (zadostnost)** - uporabnost za oceno tveganja; več nizov podatkov za vsak učinek **večja teža** se pripiše najbolj zanesljivim in najbolj bistvenim podatkom

Kemični motilci endokrinega sistema

Definicija KMES

(Damstra in sod., SZO, 2002)

- *Kemični motilec endokrinega sistema (angl. endocrine disruptor oz. endocrine disrupting chemical) je od zunaj vnesena kemična snov oziroma zmes snovi, ki preko sprememb v delovanju hormonov povzroča neželene učinke na zdravje posameznega organizma ali njegovega potomstva oziroma (sub)populacije.*
- Vzročna povezava med izpostavljenostjo intaktnega organizma kemikaliji in škodljivim učinkom po hormonskem načinu delovanja

Endokrino aktivna snov

(EFSA, 2013)

- Endokrino aktivna snov (angl. *endocrine active substance*) je katerakoli kemikalija, ki lahko z neposredno ali posredno interakcijo z endokrinim sistemom povzroči učinek na endokrini sistem tarčne organe in tkiva.
- Vendar, če so biološke spremembe tovrstne interakcije v okviru homeostatskih oziroma detoksifikacijskih kapacitet organizma, ni nujno, da bodo posledice škodljive.

Naravne kemikalije

- Etilni alkohol
- Fitoestrogeni
- Glihirizin
- Kafein
- Kovine (Cd, Cr, Mn, Pb, As)
- Kuhinjska sol
- Mikotoksini
- Namizni sladkor
- Voda
- Ženšen

Umetne kemikalije

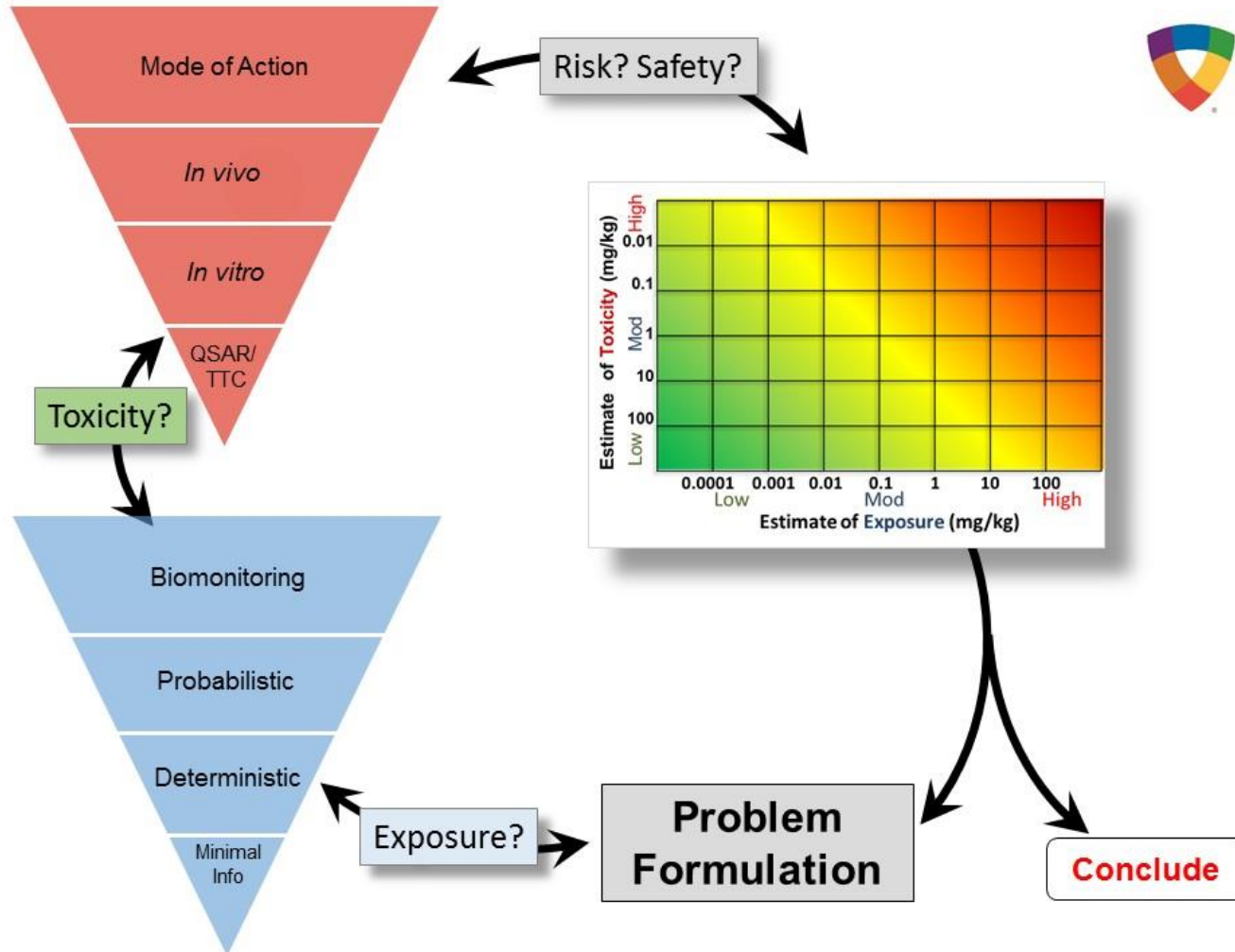
- Bisfenol A
- Dioksini in furani
- Ftalati
- Nonilfenoli
- PAH
- Parabeni
- PBDE
- PCB
- **Pesticidi**
  - **Azolfungicidi**
  - **organoklorni (DDT, DDE)**
  - **triazinski**
  - **vinklozolin**
  - **tributil stanati**
- Perfluorooktanoična kislina

Postopek identifikacije KMES

- zbrati vse dostopne podatke (negativne in pozitivne)
- oceniti kvaliteto, zanesljivost, ponovljivost in konzistentnost podatkov
- strokovno presoditi škodljivost in način delovanja upoštevajoč težo dokazov (*weight of evidence approach*)
- oceniti ali je motnja endokrinega ravnovesja posledica endokrinega načina delovanja ali gre za nespecifično sekundarno posledico drugih toksičnih učinkov
- ovrednotiti relevantnost za človeka in druge organizme
- napraviti končno presojo in če je možno nakazati škodljivost učinka na zdravje ljudi oziroma populacije drugih organizmov ter identificirati vpleteno endokrino os; zaenkrat estrogeno, androgeno, tiroidno oz. vpliv na steroidogenezo

Pogled naprej (<http://risk21.org/>)

Alternative pesticidom

Ko endokrino ravnovesje izzivajo predvsem postavni mladi glasbeniki in ljubke deklice v rožnatem.

Znanost
na cesti

in
ZRC SAZU

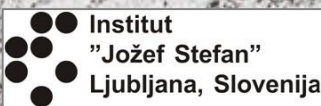
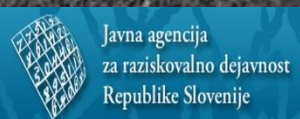

Atrij ZRC

15. maj 2018 ob 19h

Formula student – pretok inženirskih znanj

dr. Jernej Klemenc, Fakulteta za strojništvo, UL
Luka Hvalc, Val 202

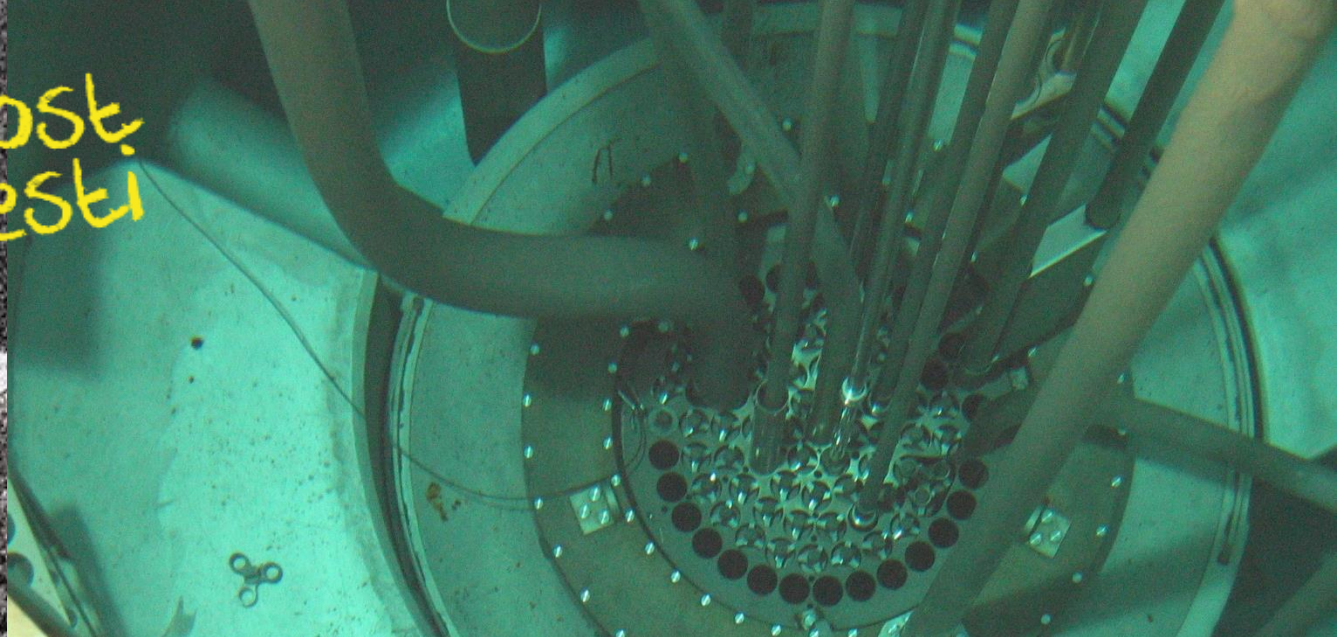

VAL 202

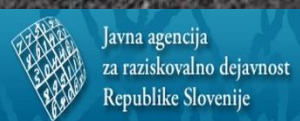

Znanost
na cesti

Knjigarna Konzorcij
17. maj 2018 ob 18h

Jedrski reaktor v Ljubljani
doc. dr. Luka Snoj, Institut „Jožef Stefan“
Renata Dacinger, TV Slovenija

VAL 202

